

**Az élethosszig tartó pályaorientációs rendszer
Magyarországon: A Társadalmi Megújulás Operatív
Program kiértékelése**

(TÁMOP 2.2.2-12/1)

2012–2015

Dr. Deirdre Hughes

Warwick Egyetem, Foglalkoztatás-kutatási Intézet (IER), Anglia

2015. október

WARWICK INSTITUTE *for*
EMPLOYMENT RESEARCH

Tartalomjegyzék

Vezetői összefoglaló

Köszönetnyilvánítás

1. Bevezetés

- 1.1 Előzmények
- 1.2 Az élethosszig tartó pályaorientációs rendszer kidolgozásának programja Magyarországon
- 1.3 A magyar szakpolitikai környezet
- 1.4 Célkitűzések
- 1.5 Módszertan

2. Az élethosszig tartó pályaorientációs szolgáltatások kivitelezői Magyarországon

- 2.1 Iskolák
- 2.2 Szakképzés és felnőttképzés
- 2.3 Felsőoktatás
- 2.4 Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat
- 2.5 Nemzeti Pályaorientációs Tanács
- 2.6 Pályaorientációs szakemberek képzése
- 2.7 Szakmai szövetségek

3. A TÁMOP 2.2.2–12/1-2012-0001 projekt

- 3.1 Célkitűzések
- 3.2 Lényeges fejlesztések és eredmények
- 3.3 Kapcsolódás a TÁMOP intézkedések egyéb területeihez
- 3.4 Kapcsolódás az Európai Pályaorientációs Szakpolitikai Hálózathoz (ELGPN)

4. Megállapítások

- 4.1 Programfejlesztés és fenntarthatóság
- 4.2 Erősségek
- 4.3 Gyengeségek
- 4.4 Lehetőségek
- 4.5 Veszélyek
- 4.6 Hova tovább?

5. Következtetések és ajánlások

- 5.1 Az államilag finanszírozott pályaorientációs ellátottság folyamatos vizsgálata
- 5.2 Hozzáférés és minőség
- 5.3 Tények és hatásvizsgálat
- 5.4 Zárzó

Vezetői összefoglaló

Bevezetés

Az elmúlt évtized során az élethosszig tartó pályaeorientáció, mint szakpolitikai téma egyre nagyobb figyelmet kapott mind nemzetközi, mind európai szinten. Mindezt erőteljes gazdasági és technológiai változások idézték elő, amelyek egyre több egyént kényszerítenek arra, hogy aktív életük során többször is pályát változtassanak. Az Európa Tanács két, 2004-es és 2008-as Határozata rávilágított a hatékony, egész életre szóló pályatanácsadási szolgáltatások iránti igényre, amely szolgáltatások ellátják az egyéneket az önálló tanulás és pályaválasztás, illetve az oktatáson/képzésen és munkán belüli vagy azok közötti átmenetek irányítását elősegítő készségekkel.

Az élethosszig tartó pályaeorientációs szolgáltatások elérhetővé tétele és a fejlesztési stratégiák összevonják a személyes, a szolgáltatói központokon, illetve a távtanácsadási eszközökön (Internet, telefon, email) keresztül történő pályatanácsadás dimenzióit. A pályatanácsadás "a modern oktatási és képzési rendszer elemi alkotórésze, amely eligazítást, illetve új irányt hivatott mutatni a 21. századi készségek elsajátításában a fiatalabb és az idősebb generációknak". A kormánynak közismerten az a szerepe, hogy ne csak gondoskodik, hanem stimulálja a szélesebb körű pályaeorientációs piacot, ellátva annak minőségbiztosítását is. Minden állam egyedülálló infrastruktúrával és kultúrával igyekszik biztosítani a pályaválasztási forrásokat és szolgáltatásokat. A magyarországi élethosszig tartó pályaeorientációs rendszer kidolgozásának a programja része a Társadalmi Megújulás Operatív Programnak (TÁMOP 2.2.2-12/1). A program általános célkitűzése a pályatanácsadás és információszolgáltatás eszközök továbbfejlesztése, valamint ezek elérhetővé tétele minden érintett fél számára, következésképpen pedig az aktív korú népesség munkaerőpiaci hatékonyságának növelése.

Célkitűzések

2015 augusztusában a Warwick Egyetem Foglalkoztatás-kutatási Intézete (IER) hivatalos felkérést kapott annak megállapítására, hogy a Társadalmi Megújulás Operatív Program (TÁMOP 2.2.2-12/1) milyen mértékben segítette elő a magyarországi pályaeorientációs szakpolitikai fejlesztések megvalósulását.

Módszertan

Az értékelés egy négylépéses folyamat eredménye: a programvezető által küldött legfontosabb dokumentációk áttekintése, valamint online kutatás folytatása a kulcsfontosságú tevékenységek és eredmények megállapítása céljából; rövid interjú készítése az Európai Pályaeorientációs Szakpolitikai Hálózat (ELGPN) munkájában résztvevő magyar kollégákkal; a felülvizsgálati eljárás során nyert

tények alapján SWOT elemzést készítése; a 2015 májusában Budapesten megrendezésre kerülő Szakma Mesterei Kurzuson tett megfigyelések lejegyzése.

Megállapítások

A magyar szakpolitikai környezet a jelentés 1.3 pontjában kerül bemutatásra. Jelentős politikai és a gyakorlati munkában jelentkező változások jellemezték a magyar közoktatási és foglalkoztatási szakpolitikai szférát. Ennek tudatában kell a pályaaorientációs szakpolitikáknak és gyakorlatoknak megtalálniuk a helyüket az új jogalkotási intézkedések, strukturális reformok és új közpolitikai irányelvek közepette. A közelmúltban az iskolákban és a szakképzésben – beleértve a felnőttképzést is - továbbá a Kereskedelmi és Iparkamarában, a felsőoktatásban, a Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálatban, a Nemzeti Pályaaorientációs Tanácsban és a Szakmai Szövetségeknél történt fejlesztések áttekintése révén betekintést nyerhetünk a legújabb változásokba.

Az elmúlt három év során számos olyan intézkedésre került sor, amelyek által támogatni kívánták az élethosszig tartó pályaaorientációs szolgáltatások és eszközök fejlesztését Magyarországszerte. Ezek között megemlíthetjük a pályatanácsadók és döntéshozók számára magyar nyelvre lefordított dokumentumokat, pályaválasztási szaktanácsadók és egyéb szakemberek továbbképzését, egy nemzeti pályaaorientációs portál fejlesztését, új kiadványok szerkesztését a szolgáltatások igénybevevői számára, különféle szakmákhoz és/vagy foglalkozási profilokhoz kapcsolódó videófilmek forgatását, az európai és nemzetközi szakirodalomban megjelent hatásvizsgálati leírásokat, az élethosszig tartó pályaaorientációval foglalkozó szakemberek 'etikai kódexének' összeállítását, valamint a magyar „Életpálya-tanácsadás” c. folyóirat és egyéb kapcsolódó cikkek terjesztését. Néhány kiemelkedő példa:

- „Az élethosszig tartó pályaaorientációs szakpolitika fejlesztése: Európai Kézikönyv” c. kiadvány és az ELGPN Szakszótárának sikeres lefordítása magyar nyelvre – mindkét kiadvány elsősorban (de nem kizárólagosan) döntéshozók számára. Már van némi bizonyítéka, hogy a fent említett kiadványok elősegítették pályaválasztási szaktanácsadók és egyéb szakemberek folyamatos szakmai fejlődését. Ugyanakkor az még egyelőre nem közismert, hogy a döntéshozók milyen mértékben használták a kiadványokat a jelenlegi közpolitika tájékoztatására.
- Pályatanácsadók és további szakemberek továbbképzésének, közismertebb nevén „Pályaaorientációs konzulens képzés”, ingyenesen elérhetővé tétele és öt modulra való felosztása. Összességében 3692 résztvevő élvezhette a képzés nyújtotta lehetőségeket 2015 tavaszáig bezáróan, 281 csoportban országszerte. A résztvevők 61%-a tanár volt, 14%-a a humán erőforrás területén dolgozó, 14%-a civil szervezetekből vagy felsőoktatási háttérből érkező, 11%-a pedig szociális szakember.

- A magyar élethosszig tartó pályaeorientáció területén foglalkoztatott szakemberek „etikai kódexe”, amely olyan nemzetközi és európai referenciaértékekre támaszkodik, mint az Oktatási és Szakképzési Pályatanácsadók Világszövetségének (IAEVG) iránymutatásai és az Európai Pályaeorientációs Szakpolitikai Hálózat (ELGPN) forrásanyagai. Az etikai kódexet elviekben pályatanácsadókkal és más szakemberekkel is elfogadtatták, és nagy esélyt látnak a kódex további megismertetésére Magyarországon.
- Két „Szakma Mesterei Kurzus” megrendezése 2015 áprilisában és májusában 100 résztvevővel. A találkozók célja a pályatanácsadók hálózatának megerősítése és a résztvevők módszertani ismereteinek elmélyítése volt.
- Nemzeti pályaeorientációs portálfejlesztés – a mostani portál több mint 900.000 látogatót vonzott a TÁMOP 2.2.2-12/1 projekt kezdete óta. Várhatóan 2015 késő ősztől lesz elérhető egy új portál (<https://palyaeorientacio.munka.hu/>). Pillanatnyilag a portál korábbi verziója elérhető, amelyet a projekt időtartama alatt rendszeresen frissítettek (<http://eletpalya.munka.hu/>).
- Új kiadványok jelentek meg a szolgáltatások felhasználói számára, többek között egy pályaeorientációs prospektus általános iskolás tanulók számára: 30.000 példányt osztottak szét 50 iskolában, továbbá a brossúrák online is elérhetőek¹. A Magyar Kereskedelmi és Iparkamara valamint a munkaügyi központok pályatanácsadóit is bátorították ennek az eszköznek a használatára tanácsadói munkájuk folyamán.
- 338 rövidfilm jelent meg különböző szakmákról, illetve 550 foglalkozásról született leírás, külön fiatalok és felnőttek számára készített verzióval, amelyek mindegyikét adattalpal látták el. Kidolgoztak továbbá 12 különböző kérdőívet, amely segíthet meghatározni azt a szakmát vagy foglalkozási szektort, amely „illeszkedhet” az egyénekhez, és így az egyén további információt és támogatást kaphat jövőbeli tanulmányi terveihez.
- Hét száma jelent meg a magyar „Életpálya-tanácsadás” c. folyóiratnak, amelyet körülbelül 500 intézménynek (általános és középiskolák, egyetemek, szociális szolgáltatások, munkaügyi szolgáltatások, civil szervezetek), partnereknek és döntéshozóknak juttattak el. A folyóirat szintén elérhető online². További 75 újságcikk is megjelent a projektről.

A projekttel kapcsolatos munka szorosan kapcsolódott számos egyéb stratégiai kezdeményezéshez, mint például: TÁMOP 1.3.1-12 – „A Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat fejlesztése” és TÁMOP 3.3.12-12-2013-0001 – „Új nemzedék”. Ez utóbbi szolgáltatásai között találunk olyan „kontaktpontokat”, ahol

¹ <http://eletpalya.munka.hu/hirek/hirek-kiadvany-2014-10>

² <http://eletpalya.munka.hu/eletpalya-tanacsadas-folyoirat>

az Új Nemzedék csapata pályatanácsadást nyújt, továbbá szoros összeköttetésben állnak néhány iskolával. A magyar csapat aktív közreműködése nagyban közrejátszott ennek a szolgáltatásnak és az Európai Pályaorientációs Szakpolitikai Hálózat (ELGPN) egyéb munkafolyamatainak az elősegítésében esettanulmányokkal, valamint újszerű és jó/érdekes gyakorlatok példáival.

A SWOT elemzés segítségével áttekintést kapunk az élethosszig tartó pályaorientáció eredményeire és a még előtte álló kihívásokra vonatkozóan. Watts 2010-ben úgy írta le a magyarországi élethosszig tartó pályaorientációs megközelítést, mint „az egyik legszisztematikusabb próbálkozás az összes ország közül az életpálya-tanácsadási rendszer infrastruktúrájának fejlesztésére, amely képes minden polgára szakmai előmenetelét támogatni egész életük során. Ennek megfelelően széleskörű szakmai érdeklődés övezi.” A következő öt év során számos változás történt politikai és szakpolitikai értelemben, ugyanakkor a TÁMOP 2.2.2-12/1 program (a hozzá kapcsolódó magyarországi pályaorientációs fejlesztésekkel egyetemben) tovább ösztönözte az érdeklődést, és erőt adott a szakembereknek szolgáltatásaik tervezésének és kivitelezésének tökéletesítésére, elsősorban a fiatalabb generáció irányában. Vannak olyan „ígéretes gyakorlati” területek, amelyeket kiemelve a programból, Magyarországszerte (sőt azon túl) ismertté lehetne tenni. Annak érdekében, hogy felvirágozzon a minden korosztály számára alkalmazható pályaorientációs rendszer, és fel lehessen élénkíteni az érdeklődést és a szaktudást, szükség lesz azoknak a vezetőknek a támogatására, akiknek világos rálátásuk van az élethosszig tartó pályaorientáció jelenlegi és jövőbeli helyzetére. Mindenképpen érdemes ennek a TÁMOP programnak és más kapcsolódó európai projektfelveztetéseknek, köztük az Európai Pályaorientációs Szakpolitikai Hálózatnak (ELGPN), az Európai Szakképzés-fejlesztési Központnak (CEDEFOP) és a Pályaorientáció és Közpolitika Nemzetközi Központnak (ICCDPP) az eredményeire támaszkodni, hiszen ezáltal egy olyan magyar pályaorientációs rendszer dinamikus kiépülésébe lehet bekapcsolódni, amely minden állampolgár előnyére válik.

Köszönetnyilvánítás

Napjainkban mindennél fontosabb az európai és nemzeti állampolgárok számára megtalálni a lehető legjobb oktatási és foglalkoztatási lehetőségeket. A legújabb karrierfejlesztési folyamatok és beavatkozások megkönnyíthetik az egyébként rendszerint elhanyagolt vagy költséges átmeneteket, mint amilyen az iskolából/főiskolából a munkába, az egyik munkahelyről a másikra, vagy egyéb életpályát érintő változások, köztük az aktív nyugdíjba vonulás. A fejlesztések révén hatékonyabbá válik a képzési kínálat biztosítása is, az egyének ugyanis végig motiváltak maradnak a tanulásra

azáltal, hogy olyan tanfolyamokat választanak, amelyek összhangban vannak vágyaikkal és egyéni fejlődési terveikkel.

Jelen értékelésnek kettős célja van. Elsődleges célja egy külső nézőpontból megvizsgálni azokat a fejlesztéseket, amelyek kifejezetten az ELGPN 2012 és 2015 közötti főbb elvei, szakpolitikai és gyakorlatai alkalmazásának a tesztelésével és az ezekről készült visszajelzésekkel kapcsolatosak, amelyeket arra terveztek, hogy alátámasszák és támogassák a magyar fejlesztési projektet. Másrészt azt reméljük, hogy ez a jelentés jó alapot fog szolgáltatni a magyar pályaorientációs rendszer jövőbeli fejlesztési fázisainak a megtervezésénél.

Ez a jelentés 2015 októberében jött létre, néhány kulcsfontosságú dokumentum rövid áttekintése, illetve angol nyelven történő elektronikus levelezést követően. Nagyon hálás vagyok két magyar anyanyelvű személy, Török Réka, TÁMOP 2.2.2-12/1, 2012-2015 programvezető, valamint Dr. Kispéter Erika, a Warwick Egyetem tudományos munkatársának felbecsülhetetlen segítségéért és támogatásáért. Az is nagyban segítette a munkámat, hogy 2011 áprilisa és 2015 júniusa között, az Európai Pályatanácsadási Szakpolitikai Hálózat (European Lifelong Guidance Policy Network, ELGPN) "szaktanácsadójaként" találkoztam magyar kollégákkal. Valamivel korábban Budapesten is jártam, ahol egy vitaindító előadást tartottam a Szakma Mesterei Kurzuson. Köszönettel tartozom még Borbély-Pecze Tibornak (a TÁMOP 2.2.2-12/1, 2008-2011 programvezetőjének), aki lehetővé tette, hogy betekintést nyerjek korábbi munkáiba.

**Dr Deirdre Hughes,
Warwick Egyetem, Coventry**

2015. október 15.

Dr Deirdre Hughes a Warwick Egyetem Foglalkoztatás-kutatási Intézetének egyik tudományos főmunkatársa Angliában. 2012 májusa és 2015 júliusa között miniszteri kinevezést kapott, hogy a Foglalkoztatás és Képzettség Brit Bizottságának (UKCES) biztosaként jelentéseket tegyen az Egyesült Királyság négy hazai nemzetében működő pályaválasztással kapcsolatos szakpolitikák, kutatások és gyakorlatok helyzetéről. Angliában kinevezték a Nemzeti Pályaorientációs Tanács elnökévé, ahol közvetlenül a három Képzésért Felelős Miniszter alá tartozott 2012 májusa és 2014 szeptembere között. Az Európai Pályaorientációs Szakpolitikai Hálózat (ELGPN) megbízásából szaktanácsadói feladatokat látott el, és az Egyesült Királyság országos vezetője volt az Pályaorientáció és Közpolitika Nemzetközi Központban (Iowa Szimpózium, 2015). Szakterülete a pályaválasztási szakpolitika, kutatás és gyakorlat az Egyesült Királyság mind a négy hazai államában, az Európai Unióban és nemzetközi viszonylatban is.

1. Bevezetés

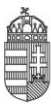
1.1 Előzmények

1.1.1 Az elmúlt évtizedben az élethosszig tartó pályaorientáció, mint szakpolitikai téma egyre nagyobb figyelmet kapott mind nemzetközi, mind európai szinten. Mindezt erőteljes gazdasági és technológiai változások idézték elő, amelyek egyre több egyént kényszerítettek arra, hogy aktív életük során többször is pályát változtassanak. Európaszerte továbbra is elsődleges feladata marad a kormányoknak a gazdasági egyensúly helyreállítása a gazdasági talpraállás, megújulás és növekedés érdekében, a közkiadások hatékonyságának a növelésével. A készségkészlet (a készségek felhalmozása) valamint a sikeres munkaerőpiaci átmenetek támogatása a pályaorientációs szakpolitikai rendszerek hatékony fejlesztésével oldható meg. Az élethosszig tartó pályaorientáció szerepe "az élethosszig tartó tanulásban is alapvető jelentőségű, mivel a gazdasági és társadalmi célok eléréséhez feltétlenül szükséges. Főként az oktatás, a képzések és a munkaerőpiac hatékonyságának a tökéletesítésében tölti be ezt a központi szerepet, hozzájárulva az iskolai lemorzsolódás csökkentéséhez, a téves szakmaválasztások megelőzéséhez, valamint nagy szerepe van a társadalmi igazságosságért és a társadalmi beilleszkedésért folytatott küzdelemben is" (ELGPN, 2012).

1.1.2 Az emberek tele vannak célokkal, vágyakkal, eredményekkel és identitásokkal, amelyek a különféle közösségi háttér, intézmények, képzési struktúrák és munkaerőpiacok közepette alakulnak ki. A pályaorientációs szakpolitikák és gyakorlatok tervezésénél és fejlesztésénél figyelembe kell venni az egyének "készenléti állapotát" a tanulással és munkával kapcsolatos döntések önálló és hatékony meghozatalára és végrehajtására (Sampson és tsai, 2013). Egyre jellemzőbb a szolgáltatások személyre szabása, amely főként a nehezebben elérhető csoportok, mint például a veszélyeztetett fiatalok (többek között a korai iskolaelhagyók); a régóta munkanélküliek; az idős munkavállalók (50 feletti); a megváltozott munkaképességűek; valamint az újrastrukturálódó iparágakban/cégekben dolgozó alkalmazottak, illetve az etnikai és kulturális kisebbségek informálása, tanácsadása és oktatása során érhető tetten.

1.1.3 Az európai országok különböző szintekre jutottak a pályaorientációs fejlesztésekben: mindegyik tagállam rendelkezik a maga sajátos jellemzőivel és keretrendszerével, amelyeket különféle környezetben működtetnek. A kormányok számára a pályaorientáció horizontális megközelítése lehetővé teszi a politikai határok elmélyítését az olyan szakterületeken belül és között, mint: iskolák, szakképzés (VET), felsőoktatás, felnőttképzés, foglalkoztatás és társadalmi befogadás. Az Európa Tanács két, 2004-es és 2008-as határozata rávilágított a hatékony, egész életre szóló

tanácsadási szolgáltatások iránti igényre, amely képesítené az állampolgárokat olyan készségek elsajátítására, amelyek lehetővé tennék számukra az önálló tanulás és pályaválasztás, valamint az oktatáson/képzésen és munkán belüli vagy azok közötti átmenetek irányítását. A Tanács a következőképpen fogalmazta meg az élethosszig tartó pályaeorientációt: „egy állandó folyamat, amely a bármilyen korosztályhoz tartozó állampolgárok számára, életük bármely pontján lehetővé teszi, hogy felmérjék képességeiket, kompetenciáikat és érdeklődésüket; hogy ésszerű oktatási, képzési és foglalkoztatási döntéseket hozzanak; valamint, hogy menedzselni tudják egyéni életútjukat a tanulás, munka és egyéb olyan területeken, ahol ezeket a képességeket és kompetenciákat sajátíthatják el vagy használhatják. A pályatanácsadás számos olyan egyéni és kollektív tevékenységet lefed, amelyek kapcsolódnak az információ-átadáshoz, tanácsadáshoz, kompetencia felméréshez, támogatáshoz, és a döntéshozatalok, valamint az életpálya-vezetési készségek megtanításához”³. A határozatok felhívták a figyelmet négy különösen fontos területre, amelyek: a pályavezetési készségek fejlesztése; a szolgáltatásokhoz való hozzáférés; a minőségbiztosítás és tényleg a szakpolitikai és rendszerfejlesztéshez; valamint a szolgáltatások koordinációja.

1.1.4 A minőségbiztosítással rendelkező pályatanácsadáshoz való hozzáférés mind közösségi, mind pedig egyéni jogosultság. A szolgáltatások elérhetővé tételét és fejlesztését célzó stratégiák összevonták a személyesen, szolgáltató központokban, illetve a távtanácsadási eszközökön (Internet, telefon, email) keresztül történő pályatanácsadás dimenzióit. Egész Európaszerte (sőt, azon túl), a Web 2.0-ás illetve 3.0-ás fejlesztései, beleértve az okostelefonok illetve egyéb „kütyük” egyre elterjedtebb használatát a személyes és pályaválasztási informálódásban az oktatási és foglalkoztatási szférán belül és azon kívül (mint például munkaerő-piaci ismeretek és információk), átalakítják a tanulási és tanítási gyakorlatot. A pályatanácsadók és a menedzsereknek egy erős vezetői réteg iránymutatására van szüksége, amely új készségek elsajátítására bátorítja őket, mint amilyen a partnerség készsége vagy az élethosszig tartó pályaeorientáció hozzáadott értékeiről szóló jelentések magabiztos megfogalmazása mások számára. Az életpálya-tanácsadás „a modern oktatási és képzési rendszer elemi alkotórésze, amely eligazítást, illetve új irányt hivatott mutatni a 21. századi készségek elsajátításában a fiatalabb és az idősebb generációknak”. A kormánynak közismerten az a szerepe, hogy ne csak gondoskodik, hanem stimulálja a szélesebb körű pályaeorientációs piacot, ellátva annak minőségbiztosítását is.

---

³ Ezen tevékenységek közé tartozik például: információ-átadás és tanácsadás, kompetencia vizsgálat, mentorálás, érdekképviselet, életpályával kapcsolatos döntéshozatal, illetve életpálya-vezetési készségek tanítása. Ezen tevékenységek leírására kifejezések sokaságát használják a különböző országokban. E kifejezések közé tartozik: oktatási, szakképzési vagy pályaválasztási tanácsadás, pályaeorientáció és tanácsadás, foglalkoztatási tanácsadás. A félreértések elkerülése végett a „tanácsadás” fogalmat a szövegben ezen szolgáltatások mindenféle formájának meghatározására használjuk; az „élethosszig tartó pályaeorientáció”, párhuzamban az élethosszig tartó tanulóval, mutatja azt a törekvést, hogy az ilyen tanácsadás egész életen keresztül elérhető legyen.

1.1.5 Kulcsfontosságú szakpolitikai témák az élethosszig tartó pályaeorientációs szolgáltatások biztosítása során:

- Differenciált szolgáltatásnyújtási rendelkezések, beleértve a személyes, webalapú és telefonos segítő szolgálatok kiegyensúlyozott kínálatát.
- Sok esetben pluralista oktatási és foglalkoztatási szolgáltatások valósultak meg, beleértve a nyilvános, magán és önkéntes szférának a keveredését, a minőségbiztosítással rendelkező modellek és egyéb új megközelítések mellett.
- A számtalan új piaci szereplő valamint az ágazatok, úgy mint az állami, a magán- és a harmadik, civil szektor közötti partneri kapcsolatok hatással vannak a hagyományos szolgáltatásokra. Ez a tendencia nem egyedülálló, az OECD 2010-es jelentése szerint sok kormány egyre inkább folyamodik magán- és nonprofit szervezetekhez, hogy termékeit és szolgáltatásait eljuttassa az egyénekhez.
- Pénzügyi szolidaritás az államilag finanszírozott szolgáltatások megalapozásához, valamint politikai konszenzus az élethosszig tartó pályaeorientációs szolgáltatások biztosításának a fenntarthatósága és tökéletesítése céljából.
- A nemzeti pályaeorientációs fórumok szerepe a párbeszédekben, konzultációkban és a politikai rendszerfejlesztésben.

Minden állam egyedülálló infrastruktúrával és kultúrával igyekszik biztosítani a pályaválasztási forrásokat és szolgáltatásokat. A minőség, határfok, eredményesség és költséghatékonyság egyre alapvetőbb pilléreivé válnak a pályaeorientációs reformnak (ELGPN Európai Kézikönyv, 50-51. old.).

1.2 Az élethosszig tartó pályaeorientációs rendszer kidolgozásának programja Magyarországon

1.2.1 A magyarországi élethosszig tartó pályaeorientációs rendszer kidolgozásának a programja része a Társadalmi Megújulás Operatív Programnak (TÁMOP 2.2.2-12/1). A program általános célkitűzése a pályatanácsadás és információk eszközök továbbfejlesztése, valamint ezek elérhetővé tétele minden érintett fél számára, következésképpen pedig az aktív korú népesség munkaerőpiaci hatékonyságának a növelése. Mindez alapjául néhány korábbi, Magyarországon közzétett kiadvány szolgál (Watts, 2010; Borbély-Pecze, 2011).

1.2.2 A TÁMOP 2.2.2-12/1 program fő célja "az élethosszig tartó pályaeorientációs szolgáltatások és eszközök megújítása és mindenki számára elérhetővé tétele, hosszútávon a tanulás és elhelyezkedéssel kapcsolatos döntések meghozatalának megkönnyítése céljából". Ennek érdekében szükségessé válik egy "olyan pályaeorientációs nemzeti hálózat kiépítése, amely:

- a teljes életpályára fókuszálva olyan szolgáltatásokat kínál, amelyek igazodnak az egyén életpályával kapcsolatos döntéseire és aktív életének kritikus átalakulásaihoz;
- lehetővé teszi az információszerzést IKT technológiák, tantermi munkavégzés és kontaktpontok által a nagyközönség számára;
- magas színvonalú pályaaorientációs szolgáltatásokat kínál;
- pályaaorientációs szakembereket készít fel; valamint
- létrehozza az érdekeltek hálózatát.”

1.3 A magyar szakpolitikai környezet

1.3.1 A magyar közoktatási rendszerben már az 1970-es években megjelent az élethosszig tartó pályatanácsadás, amelynek szolgáltatásait megyei szintű intézetek biztosították a Munkaügyi Minisztérium égisze alatt. Az 1980-as évek elejére mintegy ezer embert foglalkoztattak pályatanácsadói munkakörben, akiknek a többségét kiképezték pályatanácsadási és ehhez kapcsolódó feladatok elvégzésére (Benedek, 2006).

1.3.2 1983-tól a pályaaorientációs fejlesztések beolvadtak a pedagógiai intézetekbe (az Oktatási Minisztérium koordinációja alatt), a pályaaorientációs szakemberek létszáma lecsökkent, a megyék között pedig jelentős különbségek jelentek meg a szolgáltatások kínálata és az iskoláknak nyújtott támogatások tekintetében (Borbély-Pecze, 2008; Watts, 2010).

1.3.3 1991-től, a kapitalista munkaerőpiac megjelenésével egyetemben, a pályatanácsadás felelőssége átkerült a Foglalkoztatási Szolgálathoz. Később a képzett pályatanácsadási szakemberek többségét elkezdte foglalkoztatni a Foglalkoztatási Szolgálat, ugyanakkor, mivel az első Nemzeti Alaptanterv (1995) a pályaaorientációt oktatási feladatként határozta meg, egyre több iskola kezdett pályatanácsadási szakembereket alkalmazni. Mindeközben egyre több, a tanulók és a felsőoktatásban résztvevő hallgatók számára történő pályatanácsadással foglalkozó pszichológus és oktatási szakember kezdett olyan nemzetközi hálózatokban résztvenni, mint az Európai Pályaaorientációs Szakpolitikai Hálózat (ELGPN), az Euroguidance, az Oktatási és Szakképzési Pályatanácsadók Világszövetsége (IAEVG) és a Diáktanácsadás Európai Fóruma (FEDORA).

1.3.4 2010 óta nagyszabású változások történtek a magyar közoktatás, felsőoktatás és szakképzés rendszerében, valamint a foglalkoztatási szolgáltatások struktúrájában. A változások többsége nagy hatással volt az élethosszig tartó pályaaorientációra is. Vitathatatlan, hogy a legjelentősebb változás a Nemzeti Pályaaorientációs Tanács 2012-ben történő megszüntetése volt. 2015 januárjában megszűnt a Nemzeti Munkaügyi Hivatal, így a Nemzetgazdasági Minisztérium vette át az élethosszig tartó

pályaorientációval kapcsolatos feladatok irányítását. Ennek következtében a Minisztérium vezetésével létrehoztak egy új intézményt, a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatalt⁴. Az elmúlt három évben ezek a jelentős politikai és gyakorlati munkában jelentkező változások jellemezték a magyar közoktatási és foglalkoztatási szakpolitikai szférát. Ennek tudatában kell a pályaorientációs szakpolitikáknak és gyakorlatoknak megtalálniuk a helyüket az új jogalkotási intézkedések, strukturális reformok és új közpolitikai irányelvek mentén.

1.4 Célkitűzések

1.4.1 2015 augusztusában a Warwick Egyetem Foglalkoztatás-kutatási Intézete (IER) megbízást kapott a magyarországi élethosszig tartó pályaorientációs alapelvek és szakpolitikai fejlesztések beágyazódásának az elmúlt három év során történő előrehaladásának rövid dokumentációs áttekintésére és elemzésére. Az áttekintés elsősorban azokra a tevékenységekre helyezi a hangsúlyt, amelyek Magyarországnak az Európai Pályaorientációs Szakpolitikai Hálózat (ELGPN) munkájában való részvétele és hozzájárulása révén indultak el 2012 és 2015 között.

1.4.2 Jelentésem **fő célja** megállapítani, hogy a Társadalmi Megújulás Operatív Program (TÁMOP 2.2.2-12/1) milyen mértékben segítette elő a magyarországi pályaorientációs szakpolitikai fejlesztések megvalósulását.

- **Célkitűzés 1** – Alapvető dokumentumok és weboldalak áttekintése a program keretein belül elvégzett kulcsfontosságú tevékenységek megállapítására
- **Célkitűzés 2** – SWOT elemzés végrehajtása (erősségek, gyengeségek, lehetőségek és veszélyek), amely alapul szolgálhat a jövőbeli programfejlesztésekhez
- **Célkitűzés 3** – Egy pártatlan és független “szakértő” véleménynyilvánítása további fejlesztést igénylő szakpolitikai területekről, amely iránymutatásul szolgálhat mind a döntéshozók, mind a pályatanácsadók számára.

1.5 Módszertan

Mindez egy négylépéses folyamat eredménye: a programvezető által küldött legfontosabb dokumentációk áttekintése, valamint online kutatás folytatása a kulcsfontosságú tevékenységek és eredmények megállapítása céljából; rövid interjú készítése az Európai Pályaorientációs Szakpolitikai Hálózat (ELGPN) munkájában résztvevő magyar kollégákkal; a felülvizsgálati eljárás során nyert

---

⁴https://www.nive.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=574&Itemid=103

tények alapján SWOT elemzést készítése; a 2015 májusában Budapesten megrendezésre kerülő Szakma Mesterei Kurzuson tett megfigyelések lejegyzése.

2. Az élethosszig tartó pályorientációs szolgáltatások kivitelezői Magyarországon

2.1 Iskolák

2.1.1 Az alapismeretek elsajátítására az általános iskolában kerül sor. A tanulók és szülei ezután háromféle középiskolai oktatási formából választhatnak: gimnáziumi (5., 7. vagy 9. osztálytól); szakiskolai (9. osztálytól) vagy szakközépiskolai (9. osztálytól) oktatás. A gimnáziumban és szakközépiskolában tanuló diákok érettségi vizsgát tesznek (12. osztályban). A szakiskolákban tanuló diákok három év szakmai képzés után két év gimnáziumi tanulmány elvégzését követően érettségi vizsgát tehetnek.

2.1.2 Az első pályaválasztással kapcsolatos kulcsfontosságú döntéshelyzettel tehát a legtöbb tanuló 14 éves korában találkozik (csak kevés tanuló megy 6 vagy 8 osztályos gimnáziumba, amelyet értelemszerűen 12 illetve 10 évesen kezd). A szülők fontos szerepet játszanak ezeknek a döntéseknek a meghozatalában az iskolától gyűjtött információk alapján. Az iskolán belül az osztályfőnököknek van kulcsszerepe, hiszen hetente legalább egyszer találkozik a diákokkal, és felelőssége a többi tanártól információkat gyűjteni előrehaladásukról. Akik szakiskolába mennek, már a jelentkezésükkel dönteniük kellett szakmai életútjukról: ennek értelmében bármiféle pályatanácsadási és pályorientációs tevékenységnek, ami ezt a döntést elősegítette, már az általános iskolában meg kellett történnie.

2.1.3 Hivatalosan a szakmai orientáció része a Nemzeti Alaptantervnek (NAT) minden típusú iskola esetében, de valójában egybeesik egy sor kulcskompetenciával. A NAT 2012-ben megújult, a Nemzeti Pályorientációs Tanács (NPT) közzétette észrevételeit és javaslatait a konzultációs folyamat során, például arra nézve, hogy utaljanak a Nemzeti Pályorientációs Portálra (amelyet a TÁMOP 2.2.2-12/1 révén fejlesztettek), és bátorítsák az együttműködést mindegyik iskola, nem csak a szakiskolák és a foglalkoztatási szolgálatok illetve a munkaadók között (NPT, 2012). Ugyanakkor nem egyértelmű, milyen mértékben sikerült ezeket a javaslatokat megvalósítani.

2.1.4 A Pedagógiai Szakszolgálatok: A közoktatásról szóló törvény (2011) és az Emberi Erőforrások Minisztériumának egyik rendelete (2013) újjászervezte a közoktatási intézmények pályorientációval

kapcsolatos feladatköreit. Míg korábban ez választható feladat volt, most a megyei pedagógiai szakszolgálatoknak kötelező biztosítania a pályatanácsadási szolgáltatásokat. Az országos szintű hálózat kiépülésével várhatóan egységes álláspontra jut a pályatanácsadás.

2.1.5 A Magyar Kereskedelmi és Iparkamara (MKIK)⁵ 2015-ös felmérése alapján a 7. osztályos (13 éves) tanulók 92%-a már a felmérést megelőzően gondolkodott/beszélgetést folytatott az általa választott középiskoláról és életpályáról. Ezeknek a tanulóknak a 69%-a azt nyilatkozta, hogy a téma már felmerült osztályfőnöki órán, 24%-uk részt vett az iskolájuk által megrendezett pályaeorientációs eseményen, 11%-uk pedig már járt valamilyen, a MKIK által szervezett rendezvényen. (A MKIK szerepéről bővebben a 2.2.6 pontban olvashatunk.)

2.2 Szakképzés és felnőttképzés

2.2.1 A szakmai alapképzés (IVET) rendszerét a 2011-es Szakképzési Törvény alapján teljesen átalakították (Farkas, 2013). A törvényt 2015-ben módosították⁶, így ezzel a jelentéssel egyidőben további változások léptek fel.

2.2.2 A szakmai alapképzés (IVET) jelenlegi rendszerét szakképzésnek (VET) nevezik annak a „kettős” elvnek az alján, hogy a tanulók műszaki oktatásban és gyakorlatban vesznek részt, ugyanakkor közismereti tantárgyakat is tanulnak. A műszaki gyakorlat már a szakiskola első évében megkezdődik (9. osztályban, 14 éves korban), míg a korábbi rendszerben ez csak a 11. osztálytól volt jellemző.

2.2.3 ‘Hídprogramokat’ vezettek be azoknak a tanulóknak a felzárkóztatására, akik nem fejezték be általános iskolai tanulmányaikat. A Hídprogram rész-szakképesítés megszerzésére is képes felkészíteni (Farkas, 2013).

2.2.4 Speciális szakképzést vezettek be azoknak a sajátos nevelési igényű tanulóknak, akik “nem képesek lépést tartani a többi diákkal” (Farkas, 2013).

---

⁵ <http://www.mkik.hu/hu/letoltes/45987/f23e7>

⁶ http://www.fppti.hu/data/cms204082/MK_15_77_szakkepzes_mod.pdf

2.2.5 Megyei Fejlesztési és Képzési Bizottságokat (MFKB)⁷ hoztak létre, amelyek az előrejelzett igények alapján hozzáigazítják a szakképzést a megyei munkaerőpiac szükségleteihez. A megyei Kereskedelmi és Iparkamarák kulcsfontosságú résztvevői ezeknek a bizottságoknak (Farkas, 2013).

2.2.6 A Magyar Kereskedelmi és Iparkamara (MKIK) 2011 óta kulcsszereplője lett a szakképzésnek: létrehozta egy honlapot olyan fiatalok számára, akik foglalkozásokkal kapcsolatos információkat és eligazítást keresnek,⁸ valamint egy listát 23 pályatanácsadó elérhetőségi adatairól, amely szintén elérhető a honlapon.⁹

2.2.7 2012-ben bevezettek egy teljesen átalakított Országos Képzési Jegyzéket (amelyet 2013-ban és 2014-ben módosítottak). A szerkezeti átalakítás révén jelentősen csökkent a képesítések/foglalkozások száma.

2.2.8 Az intézmények és képzési programok akkreditációs rendszerét törölték, helyette létrehozta egy úgynevezett 'engedélyrendszert' a képző intézmények számára. Az új rendszerre való átállás időigényes és kifejezetten erre a célra fordítandó forrásokat igényel. Mielőtt a megújult képzési programokat benyújtják az illetékes hatóságnál, felül kell vizsgálatni egy felnőttképzési szakértővel.

2.2.9 A Felnőttképzési Akkreditáló Testület 2013-ban az új felnőttképzési törvény hatályba lépésekor megszűnt. Helyette létrejött a Felnőttképzési Szakértői Bizottság, egyfajta tanácsadó testületként, amely közreműködik új képzési programok engedélyezési eljárásaiban is.

2.2.10 A felnőttképzésben résztvevő Regionális Képző Központokat 2011-ben megszüntették, és átszervezték egyetlen nagy országos szervezetté, Türr István Képző és Kutató Intézet néven, amely „képzési, társadalmi felzárkózási és közfoglalkoztatással összefüggő feladatokat” lát el.¹⁰

2.3 Felsőoktatás

2.3.1 A 2006-os Felsőoktatási Törvényhez hasonlóan az új 2011-es Nemzeti Felsőoktatási Törvény kimondja, hogy az intézmény segíteni fog a hallgatóknak megtervezni életpályájukat tanulmányaik alatt és után, valamint a hallgatóknak joguk van a pályatanácsadáshoz/-orientációhoz – további

⁷ <http://www.mkik.hu/hu/magyar-kereskedelmi-es-iparkamara/megyei-fejlesztési-es-kepzesi-bizottsagok-mfkb-2635>

⁸ <http://www.szakmavilag.hu/>

⁹ <http://mkik.hu/hu/magyar-kereskedelmi-es-iparkamara/palyavalasztas-palyaorientacio-11013>

¹⁰ <http://tkki.hu/page.php?pid=370>

részletek nem ismertek. Watts 2010-ben elővetítette, hogy ha figyelmet fordítanak a végzős hallgatók elhelyezkedését célzó pályakövetési adatgyűjtésre és azok közzétételére, az arra ösztönözheti az intézményeket, hogy a jövőben nagyobb mértékben támogassák a pályatanácsadási központokat – valószínűleg erről van szó, de erről semmilyen adat nem áll jelenleg rendelkezésre.

2.3.2 A 2011-es Nemzeti Felsőoktatási Törvény értelmében a tanárképző intézmények továbbra is részt vesznek a tanárképzésben. 2015 nyarán a törvényt módosították. Magyarország elfogadott és kifejlesztett egy ötlépcsős, gyakorlati kompetenciákkal kapcsolatos modellt. A törvény továbbá a magyar egyetemi programokat a NICE kompetenciakerethez igazítja.

2.3.3 A Felsőoktatási Tanácsadás Egyesület (FETA), a magyar felsőoktatási tanácsadási szolgáltatók szervezete találkozokat és konferenciákat szervez tagjainak, valamint könyveket ad ki hallgatóközpontú tanácsadás témában.¹¹ A honlapjukon megtalálható a Diáktanácsadók listája, amelyek közül néhány pályaeorientációs szolgáltatásokat is nyújt. Az egyetemek és főiskolák Felvételi és Információs Központja (FELVI)¹² szintén kulcsfontosságú szerepet tölt be a hallgatóközpontú tanácsadásban.

2.4 Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat

2.4.1 Az Állami Foglalkoztatási Szolgálatot (ÁFSZ), amely a Munkaügyi Központok és az Állami Foglalkoztatási Hivatal hálózatából állt, az 1991-es Foglalkoztatási Törvény hívta életre. 2010-ben átnevezték Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálatra (NFSZ). Az NFSZ alapvető feladata a munkanélküli ellátások adminisztrációja volt, ugyanakkor részt vállalt egy sor aktív munkaerőpiaci intézkedés, mint például képzési programok és álláskereső klubok irányításában is, amelyek közül többet civil szervezetekből és a magánszektor szervezeteiből szerződtek ki. A munkaügyi központok tehát egyre nagyobb mértékben alakultak át szolgáltató szervezetekké. A Foglalkoztatási Törvény 2000-es módosítása értelmében minden magyar állampolgárnak jogában áll az NFSZ-hez fordulni humán szolgáltatások igénybe vétele érdekében; a felsorolt szolgáltatások közé tartozik a pályatanácsadás, a foglalkoztatási tanácsadás és az álláskeresési tanácsadás. Az NFSZ részt vett továbbá a közoktatásban résztvevő diákok, elsősorban a szakképzésben részesülők számára kidolgozott pályatanácsadás munkálataiban.

¹¹ www.feta.hu

¹² www.felvi.hu

2.4.2 Az 1990-es évek elején egy, a Világbank támogatásával indított program révén az ÁFSZ-en belül munkaügyi tanácsadó szolgálatokat hoztak létre, javarészt német modell alapján. A munkaügyi központok Foglalkoztatási Információs Tanácsadókat (FIT) alkalmaztak, számos különféle forrás, úgy mint foglalkozásokkal kapcsolatos filmek és prospektusok, valamint internetes hozzáférés segítségével. 2013 elején a Munkaügyi Központok beolvadtak a Megyei Kormányhivatalokba, de továbbra is biztosították a fent említett szolgáltatásokat. Ugyanakkor a Munkaügyi Központok által szervezett képzési programok finanszírozása csökkent, míg a közmunkaprogramok finanszírozása nőtt¹³.

2.4.3 A jelenlegi Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálatnak két fő ágazata van: az NFSZ magában foglalja a Foglalkoztatási Osztályokat (amelyek a megyei kormányhivatalok részét képezik) és a FIT központokat. A FIT központokban elérhető pályatanácsadási szolgáltatásokat idővel kiszervezhetik civil szervezetekhez vagy a magánszférába.

2.5 Nemzeti Pályaorientációs Tanács

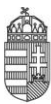
2.5.1 A Nemzeti Pályaorientációs Tanácsot (NPT) 2008-ban alapították és 2012-ben szüntették meg. Feladatait átadták a Nemzeti Munkaügyi Hivatalnak, annak a szervezetnek, amely központi szerepet játszott a Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálatban. 2015 januárjában a Nemzeti Munkaügyi Hivatalt is megszüntették, így a Nemzetgazdasági Minisztérium vette át a Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat irányítását.

2.6 Pályaorientációs szakemberek képzése

2.6.1 A 2011-es Felsőoktatási Törvényt 2015 nyarán módosították, ami valószínűleg kedvezőtlenül befolyásol majd számos, az élethosszig tartó pályaorientációval kapcsolatos alap- és mesterképzési kurzust, mint amilyen a pedagógia és andragógia. Mivel jelenleg is folynak a tárgyalások, ezért pillanatnyilag nehéz előre megmondani, mely kurzusok lesznek elérhetők a 2016/2017-es tanévben. A módosítás hatással lehet a pályaorientációnak a tanárképzés egyik kompetenciaterületként történő integrációjára is, amely a minden gyakorló tanár számára kötelezővé tett továbbképzés bevezetésével lehetségessé vált, mivel a közoktatás jogi keretrendszere, valamint a tanárok számára felajánlható akkreditált képzések rendszere megváltozott.

---

¹³ Eredetileg a közmunkaprogramokat is (a munkaerőpiac egyfajta aktiválása 2008-tól) a Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat irányította. Később az irányítás a Belügyminisztérium kezébe került.

2.7 Szakmai szövetségek

2.7.1 A magyar Felsőoktatási Tanácsadás Egyesület (FETA)¹⁴ hallgatói tanácsadók és hallgatói tanácsadási szolgáltatók egyesülete: tagjai javarészt, bár nem kizárólagosan, a felsőoktatásban dolgoznak. Az Egyesület szolgáltatásai közé tartozik mind a terápiás, mind a pályaorientációs tanácsadás. Mindemellett megemlíthetjük a Kontakt Alapítványt¹⁵, amely számos szervezet pályaorientációs tanácsadója között teremt kapcsolatot, valamint pályaorientációs szolgáltatást nyújt egyéni ügyfeleknek, képzési szolgáltatást pedig különféle szervezeteknek, köztük iskoláknak, számos helyi munkaügyi szervezetnek, civil szervezetnek és non-profit szervezetnek.¹⁶

3. A TÁMOP 2.2.2 – 12/1-2012-0001 projekt

3.1 Célkitűzések

3.1.1 Általános cél: az élethosszig tartó pályaorientációs szolgáltatások és eszközök megújítása és ezek hozzáférhetővé tétele mindeki számára azzal a hosszútávú céllal, hogy elősegítsék a tanulással és elhelyezkedéssel kapcsolatos döntéshozatalt.

3.1.2 A program célkitűzései egy olyan nemzeti pályaorientációs hálózat létrehozatalát tartják szem előtt, amely:

- a teljes életpályára fókuszál és olyan szolgáltatásokat kínál, amelyek illeszkednek a pályaválasztási döntésekhez és az aktív élet kritikus átalakulásaihoz;
- hozzáférhetővé teszi az információkat a nagyközönség számára IKT technológiák és tantermi munkavégzés segítségével;
- magas színvonalú pályaorientációs szolgáltatásokat biztosít;
- pályaorientációs szakembereket készít fel; és
- megteremti az érdekeltek hálózatát.

3.2 Lényeges fejlesztések és eredmények

---

¹⁴ www.feta.hu

¹⁵ www.palyanet.hu

¹⁶ [op.cit.](http://op.cit)

3.2.1 Az elmúlt három év alatt egy sor olyan intézkedésre került sor, amelyek az élethosszig tartó pályorientációs szolgáltatások és eszközök fejlesztését hivatottak támogatni Magyarországon. Ezek között megemlíthetjük a pályatanácsadók és döntéshozók számára magyar nyelvre lefordított dokumentumokat, pályaválasztási szaktanácsadók és egyéb szakemberek továbbképzését, a Nemzeti Pályorientációs Portál fejlesztését, új kiadványok szerkesztését a szolgáltatások igénybevevői számára, különféle szakmákhoz és/vagy foglalkozási profilokhoz kapcsolódó videófilmek forgatását, az európai és nemzetközi szakirodalomban megjelent hatásvizsgálati leírásokat, az élethosszig tartó pályorientációval foglalkozó szakemberek „etikai kódexének” összeállítását, valamint a magyar „Életpálya-tanácsadás” c. folyóirat és kapcsolódó cikkek terjesztését.

3.2.2 A magyar ELGPN csapat sikeresen magyar nyelvre fordította „Az élethosszig tartó pályorientációs szakpolitika fejlesztése: Európai Kézikönyv” c. kiadványt és az ELGPN Szakszótárát – mindkét kiadványt elsősorban (de nem kizárólagosan) döntéshozók számára. Már van némi bizonyítéka, hogy a fent említett kiadványok elősegítették pályaválasztási szaktanácsadók és egyéb szakemberek folyamatos szakmai fejlődését. Ugyanakkor az még egyelőre nem közzismert, hogy a döntéshozók milyen mértékben használták a kiadványokat a jelenlegi közpolitika tájékoztatására.

3.2.3 Pályatanácsadók és további szakemberek továbbképzésének, közzismertebb nevén „Pályorientációs konzulens” képzésnek ingyenesen elérhetővé tétele és öt modulra való felosztása. Az első modult online kell teljesíteni, még a jelenléti tréning megkezdése előtt. Az ezt követő modulokat csoportos foglalkozások és gyakorlati képzés formájában végzik el három nap alatt. Az érintett témák:

- **Modul 1 – E-learning alapú megközelítés**, amely a pályorientációs tanácsadás alapjaira fókuszál, hangsúlyt fektetve a Nemzeti Pályorientációs Portálhoz kapcsolódó elméleti és gyakorlati információkra.
- **Modul 2 – A gyakorlati pályatanácsadás alapjai**: A pályatanácsadási folyamat megtervezésének és kivitelezésének, valamint a tanácsadáshoz felhasznált, a Nemzeti Pályorientációs Portálon belül található eszközök vizsgálata.
- **Modul 3 – Az önismeret fontossága a pályatanácsadásban**: Szerepjátékok, kérdőívek kidolgozásának ismertetése, kérdőívek adminisztrálására alkalmas módszerek kidolgozása egy folytonos kiértékelési folyamat részeként.
- **Modul 4 – A foglalkozások ismeretének fontossága a pályorientációs tanácsadás során**: A Nemzeti Pályorientációs Portálon található adatbázisok használatának elsajátítása, és online eszközök használatának bemutatása az ügyfelek számára.
- **Modul 5 – A munkaerőpiaci információk fontossága a pályatanácsadásban**: Olyan

technikák bemutatása az ügyfeleknek, amely segítheti őket az önálló információszerzésben, valamint önmenedzsment készségek és a Nemzeti Pályaorientációs Portál hatékony felhasználásának elsajátítása.

Összességében 3692 résztvevő élvezhette a képzés nyújtotta lehetőségeket 2015 tavaszával bezáróan, 281 csoportban országszerte. A résztvevők 61%-a pedagógus volt, 14%-a a humán erőforrás területén dolgozó, 14%-a civil szervezetekből vagy felsőoktatási háttérből érkező, 11%-a pedig szociális szakember. A képzésre jelentkeztek olyan:

“munkaügyi vagy szociális területen dolgozó pedagógusok és szakemberek, akiknek a munkaköri leírásában szerepel a pályatanácsadás.”¹⁷

Ez egy jó példája azoknak az “ígéretes gyakorlatoknak”, amelyek beépülhetnek a kölcsönös tapasztalatcserébe európai és nemzetközi szinten. Visszatérő téma a pályaorientációt támogató tényalappal kapcsolatban, hogy a pályaorientációs folyamatok sikerét nagymértékben befolyásolja az azokat kivitelező szakember alapképzése, folyamatos szakmai fejlődése, kompetenciái és személyes teherbíró képessége.

3.2.4 2014-ben Tranyek megalkotta a magyar élethosszig tartó pályaorientáció területén foglalkoztatott szakemberek „etikai kódexét”, amely olyan nemzetközi és európai referenciaértékekre támaszkodik, mint az Oktatási és Szakképzési Pályatanácsadók Világszövetségének (IAEVG) iránymutatásai és az Európai Pályaorientációs Szakpolitikai Hálózat (ELGPN) forrásanyagai. Az etikai kódexet elviekben pályatanácsadókkal és más szakemberekkel is elfogadtatták, és nagy esélyt látnak a kódex további bevezetésére Magyarországon.

3.2.5 2015 áprilisában és májusában két „Szakma Mesterei Kurzus” került megrendezése 100 résztvevővel. A találkozók célja a pályatanácsadók hálózatának megerősítése, és a résztvevők módszertani ismereteinek elmélyítése volt. A Kurzusok központi témája a legújabb ELGPN fejlesztések voltak, különös tekintettel a pályaorientációt és a szakpolitikai rendszerfejlesztéseket támogató tényalappra, valamint a különféle európai szintereken gyakorlatban működő életpálya-vezetési készségekre (Career Management Skills, CMS).

---

¹⁷ <http://eletpalva.munka.hu/tamop-2.2.2-12/1>

3.2.6 A Nemzeti Pályaorientációs Portállal kapcsolatos fejlesztések továbbra is megkülönböztetett figyelmet kapnak a magyar pályaorientációs rendszerben. A mostani portál több mint 900.000 látogatót vonzott a TÁMOP 2.2.2-12/1-2012-0001 projekt kezdete óta. Várhatóan 2015 késő ősztől lesz elérhető egy új portál (<https://palyaorientacio.munka.hu/>). Pillanatnyilag a portál korábbi verziója elérhető, amelyet a projekt időtartama alatt rendszeresen frissítettek (<http://eletpalya.munka.hu/>). Az új portál frissítésére és várható indítására való előkészületek során számos rendezvény, többek között pályaválasztási rendezvények kerültek megrendezésre országszerte, a honlap reklámozása céljából. Nem ez volt a program legfontosabb célkitűzése; ugyanakkor ez a megközelítés egyaránt kínált kiegészítő és már létező gyakorlatokat. A jelentések alapján a rendezvények alatt 5100 személy vett részt személyes konzultáción.

3.2.7 Új kiadványok jelentek meg a szolgáltatások felhasználói számára, többek között egy pályaorientációs prospektus általános iskolás tanulók számára: 30.000 példányt osztottak szét 50 iskolában, továbbá a brossúrák online is elérhetőek¹⁸. A Magyar Kereskedelmi és Iparkamara valamint a munkaügyi központok pályatanácsadóit is bátorították ennek az eszköznek a használatára tanácsadói munkájuk során.

3.2.8 338 rövidfilm jelent meg különböző szakmákról, illetve 550 foglalkozásról született leírás, külön fiatalok és felnőttek számára készített verzióval, amelyek mindegyikét adatlappal látták el. Kidolgoztak továbbá 12 különböző kérdőívet, amely segíthet meghatározni azt a szakmát vagy foglalkozási szektort, amely „illeszkedhet” az egyénekhez, és így az egyén további információt és támogatást kaphat a jövőbeli tanulmányi terveihez.

3.2.9 Hét száma jelent meg a magyar „Életpálya-tanácsadás” c. folyóiratnak, amelyet körülbelül 500 intézménynek (általános és középiskolák, egyetemek, szociális szolgáltatások, munkaügyi szolgáltatások, civil szervezetek), partnereknek és döntéshozóknak juttattak el. A folyóirat szintén elérhető online¹⁹. Továbbá 75 újságcikk is megjelent. A cikkek összefoglalták a kutatási eredményeket, jelentéseket tettek közzé nemzetközi rendezvényekről illetve hazai jó/érdekes gyakorlatokról, és rendszeresen közöltek vezető pályaorientációs szakemberekkel készített interjúkat.

---

¹⁸ <http://eletpalya.munka.hu/hirek/hirek-kiadvany-2014-10>

¹⁹ <http://eletpalya.munka.hu/eletpalya-tanacsadas-folyoirat>

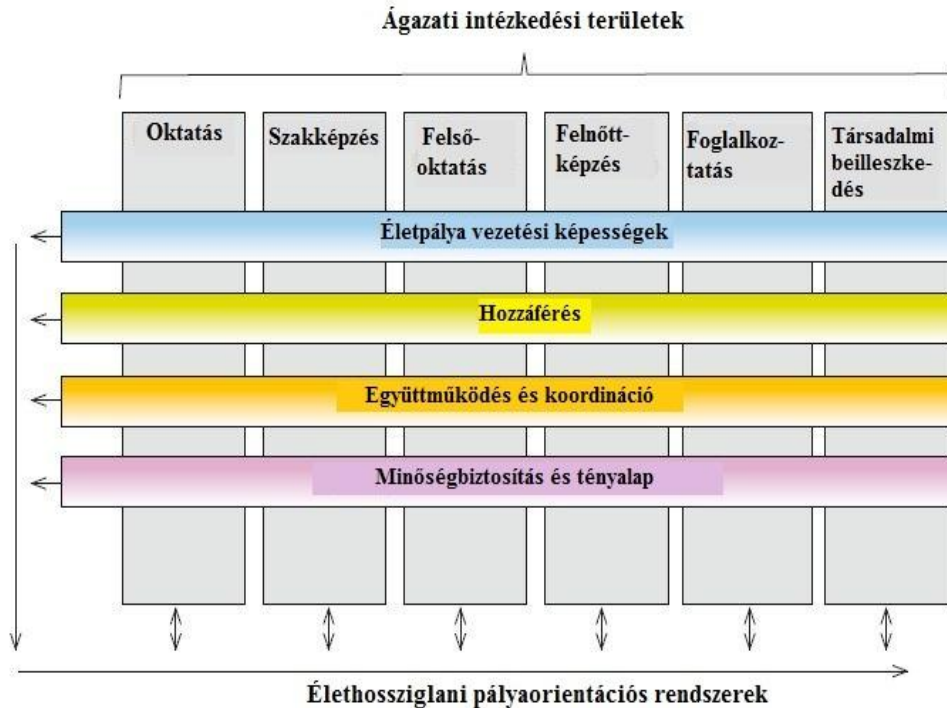
3.3 Kapcsolódás a TÁMOP intézkedések egyéb területeihez

3.3.1 A projekttel kapcsolatos munka szorosan kapcsolódott számos egyéb stratégiai kezdeményezéshez, mint például: TÁMOP 1.3.1-12 – „A Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat fejlesztése” és TÁMOP 3.3.12-12-2013-0001 – „Új nemzedék”. Ez utóbbi szolgáltatásai között találunk olyan 'kontaktpontokat', ahol az Új Nemzedék csapata pályatanácsadást nyújt, és szoros összeköttetésben állnak néhány iskolával. További célzott kapcsolatok létesültek olyan programokkal, mint például: TÁMOP 2.2.1-12/1-2012-0001, „A szakképzés és a felnőttképzés minőségének és tartalmának fejlesztése”, Nemzeti Munkaügyi Hivatal, 2012-2014. A projekt célja egy moduláris kompetenciaalapú szakképzési rendszer kifejlesztése volt, amely által javítható a szakképzés és a felnőttképzés fogékonysága és alkalmazkodóképessége a munkaerőpiac követelményeivel kapcsolatban. Tekintettel a közelmúltban történt reformokra, valószínűsíthető, hogy a rendszer nagyobb mértékű átalakítása közepette a munka nagy része elveszett; éppen ezért fontos lenne megtalálni a módját a jó és érdekes pályaaorientációs gyakorlatok megőrzésének.

3.4 Kapcsolódás az Európai Pályaaorientációs Szakpolitikai Hálózathoz (ELGPN)

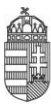
3.4.1 Magyarország vezető szerepet töltött be az ELGPN minőségbiztosítással és tényalapú szakpolitikai rendszerfejlesztéseivel kapcsolatos munkaprogramjában (2011-2013). Egy tanulási kimeneteket vizsgáló kutatási módszert vezettek be kiválasztott tagállamokban. Ezután 2014-től Írország és Portugália felelősséget vállalt az új Minőségbiztosítási és Tényalap Keretrendszer (QAE) kidolgozására a többi tagállammal együttműködve. A magyar csapat aktív közreműködése nagyban elősegítette ennek a szolgáltatásnak és az Európai Pályaaorientációs Szakpolitikai Hálózat (ELGPN) egyéb munkafolyamatainak a kivitelezését esettanulmányokkal, valamint újszerű és jól érdekes gyakorlatok példáival. 2015-ben a Hálózat 30, kijelölt nemzeti csapattal rendelkező államot számlált tagjai között, valamint egy megfigyelő státuszú országot. A Hálózat munkája a tapasztalatcserén és a szakpolitikák kölcsönös elsajátításán alapult.

Bódy és Török 2015-ben összeállított egy rövid jelentést a magyar élethosszig tartó pályaaorientációs szakpolitikai rendszerről döntéshozókkal készített interjúk alapján magyarországi és az Európai Pályaaorientációs Szakpolitikai Hálózaton (ELGPN) belüli terjesztésre. Ezáltal világossá vált, mely ágazati szakpolitikai területek igényelnek további fejlesztést.

3.4.2 Továbbá, négy fő területet határoztak meg, amelyek különleges figyelmet igényelnek. Ebből adódóan világossá vált, melyek azok a kulcsterületek országos, regionális és helyi szinten, amelyeket közelebbi vizsgálat alá kell vetni az élethossziglani pályorientációs politikai rendszerfejlesztések tájékoztatása céljából. A 2015 áprilisában és májusában megrendezésre kerülő Szakma Mesterei Kurzuson ezek a területek is szóba kerültek.

3.4.3 A négy tartomány vizsgálata során a politikai döntéshozók és a szakemberek számára lehetőség nyílik előrehaladásuk kiértékelésére saját pályorientációs szakpolitikai keretrendszerükön belül. Magyarországon az ezekről a területekről szóló párbeszéd főként, bár nem kizárólagosan rövid összefoglaló jelentések formájában zajlott. A lehetőség nyitott a döntéshozók és egyéb érdekelt felek számára, hogy túllépjenek a jelentések írásán, és vitába bocsátkozzanak arról, hogy miként lehetne ezt a négy kulcsterületet továbbfejleszteni.

Kiemelt tématerületek	Definíciók ²⁰	Vizsgált terület
Életpálya-vezetési készségek (Career Management Skills, CMS)	Olyan kompetenciák, amelyek lehetővé teszik egy egyén (vagy csoport) számára, hogy strukturált módon gyűjtsön, elemezzen, szintetizáljon és rendszerezzen önmagával, oktatással és foglalkoztatással kapcsolatos információkat, valamint döntések meghozatalához és kivitelezéséhez; továbbá az átmeneti állapotok kezeléséhez szükséges készségek összessége, amelyek révén az emberek hatékonyan tudják fejleszteni, és menedzselni életpályájukat.	A pályaorientációs témakörök egyes aspektusai, stratégiai, a szakemberek képzése, az eredmények megfigyelése és ellenőrzése.
Szolgáltatásokhoz való hozzáférés	Olyan feltételek, körülmények vagy követelmények (pl. szakképzettség, iskolai végzettség, különleges igények, nem, életkor), amelyek meghatározzák a pályaorientációs tevékenységekbe való bevonást és az azokban való részvételt, és/vagy a jogosultságot pályaorientációs szolgáltatások vagy programok igénybevételére. Alaptétel, hogy az egész életen át tartó pályaorientációs szakpolitikák szorgalmazzák a társadalmi befogadást, és hogy „minden állampolgárnak joga van pályaorientációs szolgáltatások igénybevételére életük bármely pontján” ²¹	A hozzáférés bővítése – a szolgáltatások változatos módozataival, – a hozzáférés támogatása, az adatgyűjtés – a szolgáltatásokhoz való hozzáférés bővítésében a tényleges tanulásához és a szakpolitika fejlesztéséhez.
Együttműködési és koordinációs mechanizmusok a pályaorientációs szakpolitikában és rendszerfejlesztésben	Olyan folyamatok, szisztémák vagy szervezeti struktúrák, amelyek megkönnyítik az emberek vagy szervezetek számára a munkájuk vagy különféle beavatkozások közös koordinációját. Az egész életen át tartó pályaorientációs tevékenységek koordinációjához nagy valószínűséggel szükség van egy működési hatáskörrel és finanszírozással (és esetleg szerződéssel vagy törvényi meghatalmazással) rendelkező koordinációs struktúrára. A nemzeti fórumok létesítése azt a célt szolgálta többek között, hogy ösztönözzék az egész életen át tartó pályaorientációs tevékenységek koordinációját.	A szakpolitikai partnerség, a támogatási források biztosítása, a szakpolitika kidolgozásának folyamata, felügyelet és értékelés, tapasztalatcsere gyakorlati szintjei, résztvevők kiválasztása, pártfogók és a kulcsfontosságú partnerek elkötelezettsége és a kijelölt célok (kommunikáció, kooperáció, koordináció).
Minőségbiztosítás és előzetes felmérésen alapuló tények a szakpolitika és a rendszerfejlesztés számára	Bizonyos intézkedések (tervezés, kivitelezés, értékelés, jelentés, minőségfejlesztés) végrehajtása, amelyek biztosítják, hogy a pályaorientációs tevékenységek minősége (a programok tartalma, illetve a kimenetek megtervezése, felmérése és érvényesítése, stb.) megfeleljen az érintettek elvárásainak. A pályaorientáció minőségének biztosítása általában abból áll, hogy segítenek minden alkalmazottnak megérteni a vele szemben támasztott követelményeket, elérhetővé teszik a sikeres tanácsadáshoz szükséges erőforrásokat (beleértve a megfelelően képzett munkaerőt), valamint rendszeresen és szisztematikusan felülvizsgálják a szolgáltatás kivitelezési módját, hogy megtalálják a fejlesztésre szoruló területeket.	A minőségi elemek közül a szakember kompetenciája, állampolgári/felhasználói részvétele a folyamatban, a szolgáltatásbiztosítás és -fejlesztés, a kormányzati költségek és azok haszna, költség - haszon számítás az egyének számára.

²⁰ Forrás: Európai Pályaorientációs Szakpolitikai Hálózat Szakszótára, 2013²¹ Pályaorientációs Szakpolitikai Fejlesztés: az Európai Resource Kit, 2012.

4. Megállapítások

4.1 Programfejlesztés és fenntarthatóság

4.1.1 A kormányok azon igénye az egyének felé, hogy vállaljanak nagyobb felelősséget, azt sugallja, hogy szükség van nagyobb személyes agilitásra, rugalmasságra és a változások elfogadásának vagy az azokhoz való alkalmazkodás képességére. A pályatanácsadóknak és a menedzsereknek egy erős vezetői réteg iránymutatására van szüksége, amely új készségek elsajátítására bátorítja őket, mint amilyen a partnerség készsége vagy az élethosszig tartó pályaorientáció hozzáadott értékeiről szóló jelentések magabiztos megfogalmazása mások számára. Ez a TÁMOP program elősegítette a többi tagállammal való kölcsönös tanulást, valamint néhány esetben a jóérdekes szakpolitikai fejlesztések átvételét. Magyarországnak megvan a képessége, hogy többet tegyen innovatív fejlesztéseinek bemutatása érdekében.

4.1.2 A TÁMOP 2.2.2-12/1 program főbb jellemzői a következők:

- Az internetes portál központi szerepe: összegyűjt egy sor különféle, a végfelhasználót érdeklő adatbázist, felhasználja a kliensek és szakemberek kérdőíves felméréséből származó adatokat, közösségi erőforrásként használható a pályatanácsadási szolgáltatók által, az egyéneket pedig online segédeszközök használatára bátorítja.
- Videófilmek és foglalkozási/szakmai profilok bemutatása a kiválasztott foglalkozásokról.
- Pályaorientációs szakemberek hálózatának kiépítése, amely minden szektort magában foglal, ezzel együtt a teljes életpályát lefedve működik, és más szakemberek működési területére is kiterjeszti a pályaorientációs gyakorlatot.
- A fenti hálózat összekapcsolása a pályatanácsadási szakemberek hálózatainak helyi szinten történő megerősítése céljából, pl. együttműködés pedagógusokkal és munkáltatókkal a helyi Iparkamarákon keresztül.
- Moduláris képzési lehetőségek kifejlesztése, amelyek elérnek ezekig a hálózatokig.
- Egy „etikai kódex” létrehozása a szakpolitikák és a gyakorlat tájékoztatására.
- Az információk hozzáférhetővé tétele a nagyközönség számára tantermi foglalkozásokon keresztül.
- „Ígéretes gyakorlatok” terjesztése Magyarországról és más országokból szakfolyóiratok és újságcikkek segítségével, illetve helyi programokon (elérő programok, állásbörzék, pályaválasztási kiállítások, szakmai konferenciák) és Európai Unió találkozókon való részvétel által.

4.1.3 Csúri (Euroguidance, 2010) korábban arról számolt be, hogy a magyarországi élethosszig tartó pályorientációs szakpolitikák és gyakorlatok hiányt szenvedtek minőségbiztosítás és etikai irányelvek tekintetében. A TÁMOP program megkísérelte ennek a két kulcsfontosságú problémának a megoldását a legjobb Európai Unió és nemzetközi gyakorlatok áttekintésével, és olyan jelentős összefoglaló jelentések megírásával, amelyek tovább ösztönözhetik a szakmai fejlesztésekről szóló párbeszédet.

4.1.4 Az IKT-alapú eszközök és a tartalmak megtervezése elsődleges fontosságú volt a program során. Az új pályorientációs videók és foglalkozás-profilok megalkotása értéket adott a portálfejlesztéshez. A munkaadók többsége, főleg a kisvállalkozók minden egyéb kritériumnál többre becsülik a szakmai tapasztalatot, amikor új embereket szeretnének alkalmazni, legyen szó fiatalabb vagy idősebb munkavállalókról. Új vállalkozói szakpolitikák vannak feltörekvően a gazdasági fellendülés és növekedés jegyében. Egyre több bizonyíték van különféle irányzatok megjelenésére, amelyek átalakítják a munkahelyek, a készségek és a növekedés jövőjét, ugyanakkor akadályok is kerülhetnek ezen tendenciák útjába, amelyek megváltoztathatnák a munka jövőjét. Olyan magas minőségű videók és egyéb forrásanyagok tervezése és kivitelezése, amelyek visszatükrözik ezeket a változásokat, értéket adhatnak a pályorientációs szakpolitikai párbeszédhez helyi, regionális és országos szinten.

4.2 Erősségek

4.2.1 A főbb erősségek:

- Az érdekeltek bevonása: 35 szakember (a Nemzeti Munkaügyi Hivataltól és a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivataltól) vett részt partnerként a foglalkozások és szakmák leírásának tartami ellenőrzésében, az új portál tartalmának a kiválasztásában és a képzésben résztvevők toborzásában, valamint a karriertervezést segítő kérdőívek bemérésében; 15 cég vett részt partnerként a kutatásalapú módszertan fejlesztésében és tanulmányok valamint összetett kutatás-fejlesztési vizsgálatok kidolgozásában; 40 oktató vett részt trénerként a „Pályorientációs konzulens” képzésen.
- A munkaadók, pedagógusok és más szakemberek figyelmének fokozott felkeltése az élethossziglani pályorientáció fontosságára helyi és megyei szinten.
- Számos online önismereti és pályaismereti eszköz tervezése és bevezetése.
- Mostantól elérhető képzési modulok az informálásra és a különféle helyszíneken végzett pályatanácsadási gyakorlatokhoz szükséges ismeretek és készségek fejlesztésére.
- Pályatanácsadási folyóirat és a média területeinek alkalmazása az élethosszig tartó pályorientációs gyakorlatok támogatása céljából.

- Magyarországot az elmúlt két évtizedben jelentős mértékben befolyásolták a nemzetközi előírások és erőforrások. Főként Németországból, Horvátországból, Ausztriából és Kanadából vett át és alkalmaz gyakorlatokat, de magyar nyelvre fordította az ELGPN, a Euroguidance és a EURES hálózatok kulcsfontosságú szakpolitikáit és gyakorlatait is.

4.3 Gyengeségek

4.3.1 A főbb gyengeségek:

- A sorozatos jogalkotási átalakítások, és a fennálló rendszerben megjelenő új politikai irányelvek hatására az élethosszig tartó pályaeorientáció gyakorlatilag „ elvesztett ” az állam számtalan új vagy feltörekvőben levő pedagógiai és andragógiai megközelítése mellett. Rés keletkezett benne és tisztázatlan maradt az élethosszig tartó pályaeorientáció törvényes feladata és hatásköre.
- A jelenlegi rendszerben jelentősen meg kell erősíteni az iskolákban, a szakképzésben (VET), a továbbképzésben, a felsőoktatásban, a foglalkoztatási szolgálatokban és a társadalmi befogadást szorgalmazó szakpolitikában a pályaeorientáció átfogó, az élet minden területét érintő koordinációját.
- Bár számos egyén rendelkezik hozzáféréssel a nemzeti portálhoz, a pályaeorientációs szolgáltatások elérhetővé tétele további munkálatokat igényel.
- A fiatalok, „veszélyeztetettek” és munkanélküliek felé irányuló pályaeorientációs politikákhoz képest az idősebb korosztályt célzó tanácsadás fejletlen.
- Hiányzik a szektorok közötti egyetértés az élethosszig tartó pályaeorientációs folyamatot és gyakorlatokat leíró lényeges koncepciók megfogalmazásához.

4.4 Lehetőségek

4.4.1 Számos lehetőség áll fenn a helyi, megyei és országos szinten kiépült, vagy arra a szintre kiterjesztett pályaeorientációs politikák és gyakorlatok bevezetésére. A **lehetőségek** között megemlíthetjük:

- A törvényi, jogszabályi, és egyéb, nem hatósági szerep- és feladatkörök tisztázása a magyar pályaeorientációs rendszer számára.
- A magyar pályaeorientációs rendszer koordinációjának támogatása, hogy a jó és érdekes gyakorlatok minden szakmai határt túllépve beépülhessenek a pályaeorientációs munkákba.
- Egy “módszertani központ” létrehozása a szakmai gyakorlat és a szakpolitikai támogatás

megerősítése céljából.

- Élethosszig tartó pályorientációs tanterv és forrásanyagok fejlesztése a pedagógusi alap- és továbbképzési programok számára a tanítás és tanulás támogatása céljából, amelynek köszönhetően a tanulók egészen kiskorban elkezdhetik építeni pályavezetési készségeiket.
- IKT és munkaerőpiaci információ/adatok használatának tökéletesítése a pályorientációs szakpolitikákban és gyakorlatokban az iskolákon, továbbképzési és felsőoktatási intézményeken, foglalkoztatási szolgálatokon és szakmai hálózatokon belül.
- A rendeltetési adatok és tényalapú kutatások nagyobb mértékű felhasználása olyan pályorientációs szolgáltatások tervezése és kivitelezése során, mint például a Nyílt Forráskódú Adatok.
- Az "ígéretes gyakorlatok" megragadása továbbra is, valamint az eredmények terjesztése pedagógusok (köztük pályatanácsadók) és munkáltatók együttműködése révén.
- A nemzeti portál tartalmának tökéletesítése és széleskörű reklámozása mindenféle egyén és csoport számára.

4.5 Veszélyek

4.5.1 A legnagyobb veszélyt a meglévő felállásban a jelenlegi rendszer töredezettségi foka jelenti.

További **veszélyforrások**:

- az a tény, hogy a többi Európai Unió és nem Európai Unió országhoz képest a magyarországi pályorientációs szakpolitikai rendszerfejlesztés az elmúlt években talajt veszített.
- a pályorientáció fenntarthatóságára és növekedésére vonatkozó részletes tervek hiánya.
- a jövőbeli pályorientációs szakpolitikai fejlesztések bizonytalansága az Európai Unióban.

4.6 Hova tovább?

4.6.1 A TÁMOP program jó minőségű jelentéseket és magas színvonalú erőforrásokat hozott létre. Fontos lenne az oktatási intézményekben átvételre kerülő legjobb gyakorlati kivitelezés modelljeit konkrétan meghatározni, a pályaválasztási szakemberek, pedagógusok és szaktanárok intézetben belüli és/vagy azon kívüli szerepének pontosabb körülírásával.

4.6.2 A program levezetésével és végrehajtásával megbízott szakmai csapatnak jár az elismerés azért a hatalmas erőfeszítésért, amelyet ebbe a munkába fektettek. Ugyanakkor a továbblépéshez mindenképpen szükség lesz a döntéshozók által kidolgozott stratégiai és operatív tervekre, amelyek az eredményekre építenek, tanulnak a kudarcokból, és ami a legfontosabb, tovább ösztönzik az élethosszig tartó pályaeorientációs elvek beágyazódását, amely a fiatalabb és idősebb generációt hivatott támogatni Magyarországon.

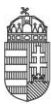
5. Következtetések és ajánlások

5.1 Az államilag finanszírozott pályaeorientációs ellátottság folyamatos vizsgálata

5.1.1 Általános tendencia Európában a fokozottabb minőségbiztosítás és az államilag finanszírozott pályaeorientációs ellátottság folyamatos vizsgálata iránti igény. A szakpolitikák nagyon odafigyelnek a hiányszakmákból, a megfelelő készségek hiányából és a képzettséghez rosszul igazodó készségekből fakadó gazdasági és szociális kiadásokat csökkentő startégiákra (Európa 2020). Legalább négy olyan szélesebb terület azonosítható, amely odafigyelést igényel:

- Annak biztosítása, hogy a források elosztásával kapcsolatos döntések során előnyt élveznek azok a rendszerek, amelyek célja az életpálya-vezetési készségek (CMS) és pályaválasztással kapcsolatos információk fejlesztése, és hogy a kivitelezési rendszerek a személyes igényekhez igazodnak, legyen szó pillanatnyi vagy kiterjedtebb segítségnyújtásról, de inkább alkalmazkodjon személyes szükségletekhez és körülményekhez, mint hogy feltételezzük, hogy mindenkinek intenzív, személyre szabott pályatanácsadásra van szüksége.
- Nagyobb változatosság biztosítása az elérhető szolgáltatások típusában és azok kivitelezési módjaiban, például változatosabb személyzeti struktúra alkalmazása, öngigítő technikák szélesebb körének elsajátítása, és az IKT technológiák integráltabb felhasználása.
- Befektetés a pályaeorientációs szakpolitikák koordinációjába, valamint az intézmények, a munkaadók és a pályatanácsadási szakemberek között kialakuló partneri viszonyból eredő jó/érdekes gyakorlatok terjesztésébe.
- Erősebb oktatási, munkaadói és vállalkozói hálózatok kiépítése, hogy a fiatalok és idősebbek még több érdemi tapasztalatot szerezzenek a munka világáról.

5.1.2 Ez a négy terület különösen fontos a magyar pályaeorientációs infrastruktúra **fenntarthatósága** szempontjából. Alapvetően az **élethosszig tartó pályaeorientációs**

szolgáltatásokhoz való hozzáférés még mindig országos fejlesztést igényel a magyar polgárok egy széles köre számára, közöttük említhetők a foglalkoztatott és munkanélküli felnőttek. Míg az életpálya-vezetési készségekről (CMS) Európaszerte úgy gondolkodnak, mint a gazdasági termelékenység és növekedés sikerének meghatározó faktorai, amelyek a bizonytalan munkaerőpiaci helyzetekben is segítenek, addig úgy tűnik, Magyarországnak még nem sikerült teljesen megragadni ezt a gondolkodásmódot.

5.1.3 Bár számos projekt jelent már meg az Európai Unió és más nemzetközi szervezetek finanszírozásában, mindez továbbra sem eredményezett egy átfogó, mindenki számára elérhető szolgáltatási rendszert.

A TÁMOP program, amely fenntartása a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal irányítása alá tartozik, olyan tevékenységek széles körét képviseli, amelyek célja az “élethosszig tartó pályaorientációs rendszer” támogatása a fiatalok és felnőttek körében Magyarországon. A magyar pályaorientációs szakpolitikai rendszer korszerűsítése és megerősítése érdekében tett lépések szorosan kapcsolódnak az Európa 2020 stratégia céljainak eléréséhez. Elengedhetetlenül fontos egyértelmű stratégiai pályaorientációs szakpolitikai irányelveket meghatározni, amelyek újra életet lehelnek az intelligens, fenntartható és inkluzív gazdasági növekedésbe.

5.2 Hozzáférés és minőség

5.2.1 Az elmúlt években számos új alkotmányos változás uralta a magyar oktatási és foglalkoztatási politikai mezőnyt. Ennek következtében a pályatanácsadási rendszer legfőbb jellemvonásai meggyengültek, és a teljes rendszer töredezettnek és fejletlennek tűnik. A megoldás kulcsa a szolgáltatásnyújtásnak a 2008-as EU Határozatban (1.1.3 fejezet) meghatározott két kulcsfontosságú szempontja, nevezetesen a hozzáférés és a minőség közötti viszony és egyensúly kérdéséhez kapcsolódik. Ez a két szempont időnként akár egymásnak is feszülhet. A minőség azzal foglalkozik, hogy megértse, hogyan működnek a szolgáltatások, hogy biztosítsa azok következetességét és elszámoltathatóságát. A tény arra törekszik, hogy leírja és számszerűsítse, vajon működik-e a pályaorientáció, mik a hatásai és melyek a leghatékonyabb módszerek. Nyilvánvaló a két fogalom közötti szoros összefüggés. Az ELGPN Minőségbiztosítási és Tényalap Keretrendszere (QAE) hatékony eszközt biztosít Magyarországnak számára eme két terület összevonására a fejlesztési munkálatok következő szakaszában.

5.3 Tények és hatásvizsgálat

5.3.1 Létezik az élethossziglani pályaorientációnak egy olyan kiterjedt kutatási bázisa, amelyek közül néhány az ELGPN “Tényalapú pályaorientációs szakpolitikai kézikönyvében” (2015) is megtalálható, részletes szakirodalom kíséretében. A TÁMOP 2.2.2-12/1 program és más tényalapú szakpolitikák és gyakorlatok eredményei azt bizonyítják, hogy az élethosszig tartó pályaorientációnak sok kedvezményezettje van, köztük az egyének, azok családjai és közösségei, a szervezetek, ahol tanulnak illetve dolgoznak, végső soron pedig a társadalom egésze. Magyarország számára elegendő mozgástér áll rendelkezésre, hogy a meglévő hatásvizsgálati keretrendszerekre alapozva még szisztematikusabb módszereket dolgozzon ki további tények összegyűjtése érdekében arról, hogy “mi működik a legjobban”, “milyen körülmények között” és “kivel”?

5.4 Zárszó

5.4.1 Watts 2010-ben úgy írta le a magyar megközelítést az élethosszig tartó pályaorientációhoz, mint „az egyik legszisztematikusabb próbálkozás az összes ország közül az életpálya-tanácsadási rendszer infrastruktúrájának fejlesztésére, amely képes minden polgára szakmai előmenetelét támogatni egész életük során. Ennek megfelelően széleskörű szakmai érdeklődés övezi.” A következő öt év során számos változás történt politikai és szakpolitikai értelemben, ugyanakkor a TÁMOP 2.2.2-12/1 program (a hozzá kapcsolódó magyarországi pályaorientációs fejlesztésekkel egyetemben) tovább ösztönözte az érdeklődést, és erőt adott a szakembereknek szolgáltatásaik tervezésének és kivitelezésének a tökéletesítésére, elsősorban a fiatalabb generáció irányában. Vannak olyan “ígéretes gyakorlati” területek, amelyeket kiemelve a programból, Magyarországszerte (sőt azon túl) ismertté lehetne tenni. Annak érdekében, hogy felvirágozzon a minden korosztály számára alkalmazható pályaorientációs rendszer, és fel lehessen élénkíteni az érdeklődést és szaktudást, szükség lesz azoknak a vezetőknek a támogatására, akiknek világos rálátásuk van az élethosszig tartó pályaorientáció jelen és jövőbeli helyzetére. Mindenképpen érdemes ennek a TÁMOP programnak és más kapcsolódó európai projektfelvetéseknek, köztük az Európai Pályaorientációs Szakpolitikai Hálózatnak (ELGPN), az Európai Szakképzés-fejlesztési Központnak (CEDEFOP) és a Pályaorientáció és Közpolitika Nemzetközi Központnak (ICCDPP) az eredményeire támaszkodni, hiszen ezáltal egy olyan magyar pályaorientációs rendszer dinamikus kiépülésébe lehet bekapcsolódni, amely minden állampolgár előnyére válik.

Felhasznált irodalom

Benedek, A. (2006). *Careers guidance and counselling in Hungary*, Paper prepared for Third International Symposium on Career Development and Public Policy, Sydney, 21-24 April 2006.

Bódy, E. & Török, R. (2015) *Report on the Hungarian Lifelong Guidance Policy System Based on Interviews by Policy-Makers*, ELGPN, on behalf of the National Office of Vocational Education and Training and Adult Learning.

Borbély-Pecze, T.B. (2008). *Guidance services within the Hungarian compulsory education and VET system: recent trends and burning issues*. Paper prepared for international conference on 'Professionalisation of Career Guidance', University of Applied Labour Studies of the Federal Employment Agency, Mannheim, 17-18 April 2008.

Borbély-Pecze, T.B., Ilok, M., Kovács, T., Punczman, M., Raposa, B. & Répáczki, R. (2009). *You Always Have a Choice: Content and Methodology Development of the Career Guidance System of Hungary: Unified Guidelines for Guidance Practitioners*. Budapest: National Employment and Social Office.

Cedefop (2015). *Stronger VET for better lives*, Cedefop's monitoring report on vocational education and training policies, 2010-2014. Cedefop Reference series 98, Luxembourg: Publications Office of the European Union.

Council of the European Union (2004). *Strengthening Policies, Systems and Practices on Guidance throughout Life*. 9286/04. EDUC 109 SOC 234.

Council of the European Union (2008). *Better Integrating Lifelong Guidance into Lifelong Learning Strategies*. 15030/08. EDUC 257 SOC 653.

Csúri, D. (Euroguidance, 2010). Translation of Hungarian presentation to Euroguidance Conference. Available at: <http://slideplayer.com/slide/6290432/>.

ELGPN (2012). *Lifelong Guidance Policy Development: A European Resource Kit*. Finland: European Lifelong Guidance Policy Network (ELGPN), University of Jyväskylä, Finland.

ELGPN (2012). *Lifelong Guidance Policy Development: Glossary*. Finland: European Lifelong Guidance Policy Network (ELGPN), University of Jyväskylä, Finland.

Farkas, P. (2013). 'Vocational education and training in Hungary' in *Vocational education and training in Hungary 2013*, Budapest: National Labour Office.

Hooley, T. (2015). *The Evidence-base for Lifelong Guidance: A Guide to Key Findings for Policy and Practice*. Derby: International centre for Guidance Studies, Derby on behalf of the ELGPN, University of Jyväskylä, Finland.

Hungarian Central Statistical Office (HCSO (2014). *Felnőttoktatás, felnőttképzés [Adult education and training]*. Budapest: HCSO. Available at:

<https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/stattukor/felnottoktatas13.pdf>.

Hungarian Chamber of Commerce and Industry (HCCI) Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet (2015). *Általános iskolások pályaválasztása 2015*, Budapest: MKIK GVI. Available at:

<http://www.mkik.hu/hu/letoltes/45987/f23e7>

Nagy, E. & Szombati, I. (2014). *Some considerations on the impact assessment of guidance*, Budapest.

Nemzeti Pályaorientációs Tanács [National LLG Council] (2012). *A Nemzeti Pályaorientációs Tanács állásfoglalása a Nemzeti alaptanterv (Nat) - 2012 nyilvános vitaanyagról és a Szakiskolai közismereti*

kerettantervről [Statement on the National Core Curriculum 2012 Consultation and the framework curriculum for IVET]. Available at:

http://eletpalya.munka.hu/c/document_library/get_file?uuid=30933736-3746-48d1-af71-8af23bf0ef8b&groupId=10418.

New Generation Public Foundation. Available at: <http://ujnemzedek.hu/kontaktpontok/>

Sampson, J. P., McClain, M. C., Musch, E., & Reardon, R. C. (2013). Variables affecting readiness to benefit from career interventions. *The Career Development Quarterly*, 61, 98-109. doi:10.1002/j.2161-0045.2013.00040.x

Tratnyek, M. (2014). *An international overview of the ethical regulations of Lifelong Guidance and recommendations for national regulations*, Budapest: 18th May 2014.

Watts, A. G. (2010). *Developing a Lifelong Guidance System in Hungary: an evaluation of the first phase (2008-10) of the Social Renewal Operational Programme Measure 2.2.2 2007-13*. Budapest: SROP 2.2.2 Programme Management, National Employment and Social Office.

Watts, A. G. & Borbély-Pecze, T. (2011). The development of a lifelong guidance system in Hungary, *International Journal for Educational and Vocational Guidance*, 11:17–28. Available at: http://eletpalya.munka.hu/c/document_library/get_file?uuid=68ba0562-2649-4f48-8feb-608774f450ec&groupId=10418